עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ז מהל' גירושין ה"ח סמ' עשין כ טוש"ע אה"ע סימן קמב סעיף ח :
ד ב מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף יח :
ה ג מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ז טוש"ע י"ד סימן קכז סעיף ג וכהג"ה :
ד שם בסג"ה :
ז ה מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה יח סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סימן יח סעיף ח וסימן קנח סעיף ט :

מהגה

הסימנים הם ובמה' הבא מיוחדים בגליון הראיון המהגה בקוביות והתשובות על הבה ובא

גי' ר"ב והוי

המביא גט פרק ראשון גיטין

לית ליה מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו וא"ת בפ"ק דבבא מציעא (דף יג:) פליגי ר"מ ורבנן בגמלא שטר שאין בו אחריות דרבנן אמרי לא יחזיר ור"מ סבר יחזיר ומוקי לה שמואל כשאין חייב מודה ויחזיר לר"מ לגזר ע"פ גלותיו והשתא לרבנן אמאי לא יחזיר הא ליכא למיחש למידי דאי מקיים ליה הדין עמו ואם לא מקיים ליה אם כן מה מפסיד אי מהדר ליה אלא ודאי חיישינן שמא יוציא שלא בפניו ולא נטען מזייף הוא ויש לומר דעל כרחך אין הטעם בשביל כך דאכתי נטען להו פרוע הוא דהא שמואל סבירא ליה בפ' מי שמת (ב"ב דף קנד:) בהדיא אליבא דר' מאיר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וסיה נאמן לומר אביהן דפרוע הוא מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא אע"ג דלדידהו לא טענינן מזייף וליכא מיגו מ"מ כיון דלאביהן יש מיגו טענינן להו שפיר פרוע הוא דקי"ל כמ"ד בסוף פ' המוכר את הבית (שם דף עב:) דבשבע וגובה מהלה גבי שטר כיס אלא הייטו טעמא דלא יחזיר כיון דאיתרע בגפילתו ולזה טוען מזייף הוא אין לגבות מן הדין אפילו ימלא עדי קיום דחיישינן שמא זיופי זייף ואתיס כי הא דגט פשוט (שם דף קסו.) דאמר ידיה אזרועתא וכן משמע התם לשון הקונטרס אבל אי ליכא לזה קמן והמלוה מלא עדי קיום מחזירים לו ואי הדר אתי לזה וטענין מזייף הוא נראה דהו לא מהימן כיון דהוחזק בהיתר :

לפי שאין בקיאין לשמה.

הלכות גיטין כגון מחובר ושיטה שמו ושמה ונכתב ביום ונתתם בלילה ואין לומר דנקט לשמה דשכיח טפי דמשכח גט שמו כשמו ושמה כשמה ומשדר לה וגם הסופר שרגיל לכתוב טופסי גיטין אגב שיטפיה מישתלי וכתב שמו ושמה וה"ה שאר הלכות גיטין זה אינו דהא אמר לקמן (דף פ:) בג' דרכים שוו גיטי כשים לשחרורי עבדים ופריך והא איכא לשמה בשלמא לרבה הייטו מוליך ומביא אלא לרבא קשיא ותו בין לרבה בין לרבא הא איכא מחובר אלמא לרבה דוקא נקט לשמה בכלל מוליך ומביא ולא נקט מחובר ומפרש ר"ת דבכל הלכות גיטין בקיאין אלא דהך דרשה דוכתב לה לשמה איכא נראית להם עיקר דרשה ואין בקיאין פירוש אין מושגין לדרשה לשמה ולאחר שלמדו לקמן פירוש לאחר שקיבלוה והא דפ"ה דמתילא שייליגן ליה לי הוה לשמה ואמר אין אין נראה דלא משמתינן בשום תוכתא שיהא צריך לישאל ועוד דאם כן לימא איכא ביניהו אם צריך לישאל ואומר ר"י דסתמא לשמה קא מסהיד כדפירש בקונטרס נמי בסמוך*) והא דאמר לקמן מי קתני בפני נכתב ובפני נחתם לשמה כהי דסתמא לשמה משמע מכל מקום כיון דעיקר תקנה משום לשמה הוא הוה ליה למימר בהדיא : **לפי** שאין בקיאין לשמה. קשה דלקמן (דף ה:) תניא הוא עצמו שהביא גיטו אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם מאי שנא הוא משלוחו אי חיישינן שמא לא נעשה לשמה וטעמא דאמר לקמן מיקנא נקט ליה בדיה ואיהו מטרער עלויה למה לא יטרער אם מתחילה לא ידע דבעי לשמה והשתא ידע ואומר ר"י דמסקינן בסמוך דרוב בקיאין הן וסתם ספרי גמירי וליכא אלא לגז בעלמא דמסתמא שלא כדין יטרער וכשא שמביאו הבעל בעצמו ליכא למיחש אפילו לגזרו דהו לא מטרער כדאמר בסמוך מנקנו נקיט בידיה וכו' :

מאי ביניהו. לא מצי למימר מוליך איכא ביניהו לרבה נמי לרבנן בתראי במוליך ל"ל בפני נכתב ובפני נחתם דגזרינן מוליך אטו מביא בכלל דאתיוה בי תרי דדמי למקויים : **דאתיוה** בי תרי. פ"ה למ"ד לפי שאין עדים מצויין לקיימו אלו יקיימוהו וקשה לאטו כיפא אלו להו שיהו מזומנין לקיימו כשיבא הבעל ויטרער ועוד דלמה לי דאתיוה בי תרי כך שיש שם מן הסוף שמכירין אחיתת העדים ומפרש ריב"ל דאתיוה בי תרי ואמרי שהבעל שלחם דהו לא מהימן לומר לא שלחתיה דהכי אמר לקמן (דף ה:) שיש אין צריכין לומר בפני נכתב וכו' ומה אילו יאמרו בפניו גירשה מי לא מהימני ולהאי לא חיישינן שמא אתיתיה במזיד עדים פסולין דמסתמא כיון דשלח לה גט כדין עשאו דאיט חשוד להכשילה : **ליבעי** תרי. אכתי לא ידע הא דפריטת דלא הוי טעמא אלא משום לגז עד לבסוף : **מידי** דהוה אכל עדיות שבתורה. בדלי"ת בסיגן כגון עדות דיני ממונות ודיני נפשות ואית דגרים עדיות בריש"ם ולא נהירא דאם כן מאי משני עד אחד נאמן באיסורין מה לו להזכיר איסורין והא ערוה נמי איסור הוא והכי הוה ליה למימר לא דמי לשאר עדיות והוה ליה ליתן טעם ומיהו יש לומר דה"ק עד אחד נאמן באיסורין להתיר והא דבעי תרי הני מילי לאסור דחד לאו כל כמיניה אבל הא דקאמר כל עדיות לא אתי שפיר דמאי כל עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים זהו באשת איש בגיטין ובקידושין וזנות דאשת איש לאוסרה על בעלה : **עד** אחד נאמן באיסורין. פי' הקונטרס שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ומחיטה ויקור הגיד וחלב ולא היה לו להזכיר הפרשת תרומה ומחיטה דבהנהו נאמן אע"ג דאיתחזק איסורא משום דבידו לתקנם כמו שפ"ה בסמוך והכי אמר בהאשה רבה (יבמות דף פח:) ומחיטה אע"ג דהשתא אין בידו לתקנו מעיקרא היה בידו לשחוט דאם לא כן אמאי מהימן כיון דאיתחזק איסורא דלא מציו בשום מקום שיעטרך בגדול אחד עומד על גביו ומעשים בכל יום דמהימן אע"ג דלא שייך רוב מצוין אלא מחיטה מומחין הן כגון שנחתך כל הראש ואין בית הסחיטה ניכר ומה שאנו סומכין על הנשים בסחיטה אע"פ שאין יודעות הלכות סחיטה כיון שבידה לגמוד לשחוט או להשכיר אחריס שיסחטו לה כבידה דמי וא"ת ומנא לן דעד אחד נאמן באיסורין וי"ל דילפינן מנהה דדרשינן בפרק המדיר (כתובות דף עב.) וספרה לה לעצמה וא"ת אם כן אפילו איתחזק איסורא וי"ל דאיכא בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא ולא איתחזק איסורא וגם בידה לעטוף : **עד** אחד נאמן באיסורין. הקשה ר"ת מה תשובה היא זאת עיקר הגט יוכיח שצריך לחותמו בשנים ותי' הר"ק דעד אחד נאמן באיסורין בכה"ג שעיקר הגט נעשה כבר ושוב אין צריך אלא גילוי מילתא לידע אם לשמה נכתב : **דוי** דבר שבערוה. האי דנקט דבר שבערוה אומר ר"י משום דבהאשה רבה (יבמות דף פח:) בשאר איסורי כגון טבל והקדש וקונמות מספקא לן אי מהימן אפילו איתחזק איסורא ולאו בידו או לא וא"ת אי עד אחד נאמן בשאר איסורין אפילו איתחזק איסורא ולאו בידו אמאי איצטריך וספרה לה לעצמה ויש לומר דס"ד *דתשיב כמו דבר שבערוה : **סתם** ספרי דדייני מיגמר גמירי. והוי כמו מיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן אפילו לרבי מאיר : **ורבנן** הוא דאצרוך. פירש בקונטרס משום דאיכא כתוב ועומד כגון שנכתב בשם א' מבני עירו שמו כשמו ומלך מלגרש ונמלך מלגרש דבהוחזק שני יוסף בן שמעון אפילו

*) דף ג. ד"ה לא גיז

לפי שאין בקיאין לשמה. אין בני מדינת הים בני תורה ואין יודעין שצריך לכתוב הגט בשם האשה וקרא כתיב "וכתב לה" ספר כריתות" (דברים כד) "לה" דהייטו לשמה שילכך אומר שליח בפני נכתב ובפני נחתם ומתילא שייליגן ליה אם מפרש מאי טעמא לא אצרוהו נמי למימר לשמה: **לפי שאין עדים מצויין לקיימו.** אין שיירות מצויות משם לכאן שאם יבא הבעל ויטרער לומר "לא כתבתיו" שיהו עדים מצויין להכיר חתימת העדים והאמיטוהו לשליח ולקמן פריך בין לרבה בין לרבה ליבעי תרי : **דאתיוהו בי תרי.** ושמיסה נעשו שלוחים לגרשה והגט יולא מתחת ידי שמיסה לרבה בני למימר לרבא לא בני למימר שהרי שניס הם ואם יטרער בעל הרי הם מצויין לקיימו : **אי נמי ממדינה למדינה בארץ ישראל.** כגון יהודה וגליל דסלקא דעתא דאתא דלא שכיחי שיירתא—לרבה דלא חיים לעיטרערא דמעמא מזייף הוא לא בני למימר אחיל ובקיאין כל בני ארץ ישראל לשמה לרבא בני למימר דהא אין שיירות מצויות : **אי נמי באוסף מדינה.** כגון מעיר לעיר במדינה אחת מדינה רומטריד"א בלע"ז ובמדינת הים לרבה בני למימר דהא אין בקיאין לשמה לרבא דאמר לפי שאין וכו' ומתניתין משום טרעורא דזיוף הוא הכא לא צריך דהא שכיחי שיירתא : **מידי דהוה אכל עדיות שבתורה.** קושיא הוא : **ומשני עד אחד נאמן באיסורין.** שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל הסחיטה ועל ניקור הגיד והחלב : **דלא איתחזק איסורא.** דחלב בלבד תחיכה איסורא גופא : **הכא איתחזק.** בהך איתתא איסור אשת איש ומקבל ומשלם לא גמרינן לה כדאמרינן ביבמות (דף פח:) דסתם בידו לתקן לפיכך נאמן להעיד עליהן : **ואין דבר ערוה.** רלוי להתירו בפחות משנים דליף דבר-דבר ממנון-בתיב בתרא כי מלא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב בתר דבר (שם יט) במס' סוטה (דף ג:) : **רוב ישראל בקיאין שם.** ואין לומר דלא גמרינן בסמוך דרוב בקיאין הן וסתם ספרי גמירי ולא לגז בעלמא דמסתמא מתחילה לא ידע דבעי לשמה והשתא ידע ואומר ר"י דמסקינן בסמוך דרוב בקיאין הן וסתם ספרי גמירי ולא לגז בעלמא דמסתמא : **מאי** ביניהו. לא מצי למימר מוליך איכא ביניהו לרבה נמי לרבנן בתראי במוליך ל"ל בפני נכתב ובפני נחתם דגזרינן מוליך אטו מביא בכלל דאתיוה בי תרי דדמי למקויים : **דאתיוה** בי תרי. פ"ה למ"ד לפי שאין עדים מצויין לקיימו אלו יקיימוהו וקשה לאטו כיפא אלו להו שיהו מזומנין לקיימו כשיבא הבעל ויטרער ועוד דלמה לי דאתיוה בי תרי כך שיש שיש מן הסוף שמכירין אחיתת העדים ומפרש ריב"ל דאתיוה בי תרי ואמרי שהבעל שלחם דהו לא מהימן לומר לא שלחתיה דהכי אמר לקמן (דף ה:) שיש אין צריכין לומר בפני נכתב וכו' ומה אילו יאמרו בפניו גירשה מי לא מהימני ולהאי לא חיישינן שמא אתיתיה במזיד עדים פסולין דמסתמא כיון דשלח לה גט כדין עשאו דאיט חשוד להכשילה : **ליבעי** תרי. אכתי לא ידע הא דפריטת דלא הוי טעמא אלא משום לגז עד לבסוף : **מידי** דהוה אכל עדיות שבתורה. בדלי"ת בסיגן כגון עדות דיני ממונות ודיני נפשות ואית דגרים עדיות בריש"ם ולא נהירא דאם כן מאי משני עד אחד נאמן באיסורין מה לו להזכיר איסורין והא ערוה נמי איסור הוא והכי הוה ליה למימר לא דמי לשאר עדיות והוה ליה ליתן טעם ומיהו יש לומר דה"ק עד אחד נאמן באיסורין להתיר והא דבעי תרי הני מילי לאסור דחד לאו כל כמיניה אבל הא דקאמר כל עדיות לא אתי שפיר דמאי כל עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים זהו באשת איש בגיטין ובקידושין וזנות דאשת איש לאוסרה על בעלה : **עד** אחד נאמן באיסורין. פי' הקונטרס שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ומחיטה וניקור הגיד וחלב ולא היה לו להזכיר הפרשת תרומה ומחיטה דבהנהו נאמן אע"ג דאיתחזק איסורא משום דבידו לתקנם כמו שפ"ה בסמוך והכי אמר בהאשה רבה (יבמות דף פח:) ומחיטה אע"ג דהשתא אין בידו לתקנו מעיקרא היה בידו לשחוט דאם לא כן אמאי מהימן כיון דאיתחזק איסורא דלא מציו בשום מקום שיעטרך בגדול אחד עומד על גביו ומעשים בכל יום דמהימן אע"ג דלא שייך רוב מצוין אלא מחיטה מומחין הן כגון שנחתך כל הראש ואין בית הסחיטה ניכר ומה שאנו סומכין על הנשים בסחיטה אע"פ שאין יודעות הלכות סחיטה כיון שבידה לגמוד לשחוט או להשכיר אחריס שיסחטו לה כבידה דמי וא"ת ומנא לן דעד אחד נאמן באיסורין וי"ל דילפינן מנהה דדרשינן בפרק המדיר (כתובות דף עב.) וספרה לה לעצמה וא"ת אם כן אפילו איתחזק איסורא וי"ל דאיכא בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא ולא איתחזק איסורא וגם בידה לעטוף : **עד** אחד נאמן באיסורין. הקשה ר"ת מה תשובה היא זאת עיקר הגט יוכיח שצריך לחותמו בשנים ותי' הר"ק דעד אחד נאמן באיסורין בכה"ג שעיקר הגט נעשה כבר ושוב אין צריך אלא גילוי מילתא לידע אם לשמה ויש לומר דס"ד *דתשיב כמו דבר שבערוה : **סתם** ספרי דדייני מיגמר גמירי. והוי כמו מיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן אפילו לרבי מאיר : **ורבנן** הוא דאצרוך. פירש בקונטרס משום דאיכא כתוב ועומד כגון שנכתב בשם א' מבני עירו שמו כשמו ומלך מלגרש ונמלך מלגרש דבהוחזק שני יוסף בן שמעון אפילו

[לקמן מח:]

אבנה הגר"א

פס"ר הגי' מ"ל"ק דלא דבה לן דבא [לקמן נ. תוס' יו"ט]

יבמות פח. [קידושין סו. לקמן ג. כד.]

[יבמות פח: קיט. ע"ז לד: מ: בכורות יט: מכ: חולין ו. יא: פו. נדה לא: מח.]

* שטיבא בהגהה בגליון הש"ס

הוס' ל"ה הוי דבר שבערוה וכו' דתשיב נמי כמו דבר שבערוה. עי' אתתא מהכי"ק שורש ע"ב : אשונה (עיי"ש- היינו הצעת מיסוד אבל אין התי' נכון אחלתו)

מסורת הש"ס

[לקמן מח:]

*לפי שאין בקיאין לשמה רבא אמר אלפי שאין עדים מצויין לקיימו, מאי ביניהו? איכא ביניהו דאתיוהו בי תרי אי נמי ממדינה למדינה בארץ ישראל אי נמי באותה מדינה במדינת הים. ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה ליבעי תרי מידי דהוה אכל עדיות שבתורה? *עד אחד נאמן באיסורין, דאמר לר' דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש *הוי דבר שבערוה *ואין דבר שבערוה פחות משנים? רוב בקיאין הן. ואפילו לר"מ *דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, ורבנן הוא דאצרוך והכא משום

תוספות רי"ד

לפי שאין בקיאין לשמה. פי' בעבור זה הצריכוהו לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום דכתיב וכתב לה לשמה ובחו"ל אין בקיאים לשמה מפני שאינן בני תורה כלומר שאינן יודעין שצריך שיכתב הגט לשמה ויש לחוש שמא נכתב זה לאחד מבני עירו ששמו כישמו ושם אשתו כשם אשתו ונמלך מלגרש את אשתו ושלחו זה לאשתו מש"ה צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם לשם אשה זו : ורבא אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו . פי' שממדינה הים לא"י לא שכיחי שיירתא ואם יבא הבעל היום ומחר ויטרער ויאמר לאשה כי זה הגט לא כתבתיו אני אלא את זייפת והרתת בו עדים ואין זו כתיבת ידי העדים לא נוכל לסצוא עדים אחרים שיכירו חתימת אלו העדים שיקיימו אותה ותהא האשה צריכה להביא ראיה שבעלה כתבו לה . לפיכך התקינו שיהא זה מקיימו באומרו בפני נכתב ובפני נחתם ואם יבא הבעל ויטרער לא משגחי' ביה אבל אין בקיאים הן לשמה לא חייש רבא דסתם סופרים דכתבי גיטא בקיאין הן לשמה ולא נתקן לומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא לפי שאין עדים מצויין לקיימו : א"ב דאתיוה בי תרי . פי' שנעשו שנים שלוחים לרביא הגט לרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו אין צריכים לומר דבשנים אין הבעל יכול לערער ולרבה דאמר לפי שאין בקיאים לשמה צריכים לומר: א"נ איכא ביניהו [דאתייה] חד מדמינה לסדינה בא"י כגון יהודה וגליל דס"ל השתא דלא שכיחי שיירתא . לרבא ודחייש לערעורא דבעל צ"ל . ולרבה לא צריך הואיל ובני א"י בקיאים לשמה : אי נמי א"ב דאתייה חד מעיר לעיר בתו"ל באותה מדינה דשכיחי שיירתא מעיר לעיר לרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו הכא שכיחי שיירתא ואינו צ"ל . ולרבה דאמר לפי שאין בקיאים לשמה [צריך] שיאמר שגם מעיר לעיר אין בקיאים לשמה . והלכתא כרבא דהוא בתרא . ועו' דכל סוגיא דשמעתא אולא